

UTLENDINGSRETT

JURK

juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne brosjyren er utgitt av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK). JURK er et studentdrevet rettshjelpiltak som gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner.

Brosjyren handler om ulike typer oppholdstillatelser. EU/EØS-borgere kan få opphold i Norge både etter disse reglene og etter de særskilte reglene for EØS-borgere. Sistnevnte er ikke beskrevet i brosjyren, men du kan finne mer informasjon på nettsidene til Utlendingsdirektoratet www.udi.no. Reglene som behandles i brosjyren gjelder både for menn og kvinner.

Takk til Oslo kommune, Barne- og familiedepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet for økonomiske bidrag.

Inger Sophie Hjelm, Eva Kristine Sogn, Celine Løyning, Anne Sophie Lie-Eriksen, Kari M. Tangen og Beate G. Tande.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Trude Schiefloe Kanestrøm, Zaineb Mirza, Synnøve Torske, Anne-Kristine Grime, Michaela Klausen og Lene Løvdal.

Det er videre foretatt mindre endringer april 2016.
Rut Severinsen.

Brosjyren er revidert mai 2017 av Mona Ahwazi, Jenny Osnes Græsholt og Mathilde Mehren

Forkortelser

Fvl. **Forvaltningsloven**

Utl. **Utlendingsloven**

Uf. **Utlendingsforskriften**

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forkortelser	2
1.0 Schengenvisum	6
1.1 Visumplikt	6
1.2 Hvordan søke om Schengenvisum	6
1.3 Vilkår for visum.....	7
1.4 Nødvisum.....	8
1.5 Varighet og innhold	8
1.6 Oppholdstillatelse for å besøke barn i Norge	9
2.0 Opphold i Norge	9
2.1 Opphold på grunnlag av beskyttelse (asyl)	10
2.1.1 Hvordan søke om asyl	10
2.1.2 Vilkår for asyl.....	11
2.1.3 Grunner som kan gi adgang til å nekte asyl	12
2.1.4 Varighet	12
2.1.5 Virkninger av innvilget asyl	13
2.2 Opphold på humanitært grunnlag.....	13
2.2.1 Hva kreves for å få opphold på humanitært grunnlag.....	13
2.2.2 Særlig i tilfeller der søkeren er under 18 år gammel.....	14
2.2.3 Innvandringsregulerende hensyn og myndighetenes vurdering	14
2.2.4 Varigheten av oppholdstillatelse på humanitært grunnlag...	14
2.2.5 Virkninger av oppholdstillatelse på humanitært grunnlag...	15
2.3 Familieinnvandring.....	15
2.3.1 Hvordan søke om opphold ved familieinnvandring.....	15
2.3.2 Krav til personene som skal søke opphold på grunnlag av familieinnvandring.....	15
2.3.3 Krav til oppholdstillatelsen til referanseperson i Norge	19
2.3.4 Krav om fire års arbeid eller utdanning i Norge	19
2.3.5 Krav til underhold og bolig	20
2.3.6 Konsekvenser av oppholdstillatelse ved familieinnvandring	21
2.3.7 Opphold på selvstendig grunnlag grunnet referansepersonens død.....	21
2.3.9 Opphold på selvstendig grunnlag ved samlivsbrudd og skilsmisse	21

2.4 Arbeidsinnvandring	23
2.4.1 Hvordan søke om arbeidstillatelse	23
2.4.2 Vilkår for oppholdstillatelse for arbeidstakere.....	23
2.4.3 Varighet	24
2.4.4 Arbeidsledighet og arbeidssøkerperiode	24
2.4.4 Arbeidsledighet – arbeidssøkerperiode	24
2.5 Oppholdstillatelse på grunnlag av studier	25
2.5.1 Vilkår for oppholdstillatelse på grunnlag av studier.....	25
2.5.2 Varighet av oppholdstillatelse på grunnlag av studier.....	25
2.5.3 Virkninger av oppholdstillatelse på grunnlag av studier	26
3.0 Krav om underhold og bolig.....	26
3.1 Underhold	26
3.1.1 Hovedregelen om underhold	26
3.1.2 Spesielle krav til underhold i saker som gjelder familieinnvandring.....	27
3.2 Bolig.....	29
4.0 Permanent oppholdstillatelse.....	29
4.1 Generelt om permanent oppholdstillatelse	29
4.2 Vilkår for permanent oppholdstillatelse	30
4.3 Permanent oppholdstillatelse når hovedvilkårene ikke er oppfylt	31
4.4 Søker som er siktet for straffbare forhold	32
4.5 Virkninger av permanent oppholdstillatelse	32
4.6 Bortfall av permanent oppholdstillatelse.....	32
5.0 Opphold for EU/EØS-borgere.....	33
6.0 Personer som utnyttes i prostitusjon eller tvangsarbeid (ofre for menneskehandel)	33
7. Statsborgerskap.....	34
7.1 Betydningen av norsk statsborgerskap.....	34
7.2 Erverv av norsk statsborgerskap.....	35
7.2.1 Statsborgerskap på bakgrunn av fødsel.....	35
7.2.2 Statsborgerskap på bakgrunn av adopsjon	35
7.2.3 Statsborgerskap på bakgrunn av søknad	35
7.3 Tap av norsk statsborgerskap	36
8.0 Bortvisning og utvisning	37
8.1 Bortvisning	37
8.1.2 Virkningen av bortvisning.....	38
8.2 Utvisning.....	38

8.2.1 Virkningen av utvisning	39
9. Saksbehandlingsregler	40
9.1 Rett til å uttale seg	40
9.2 Klageadgang	41
10 Rettshjelp	41
11. Hvor kan du få hjelp?	41

1.0 Schengenvisum

1.1 Visumplikt

**Utlendings-
loven (utl.)
§ 9**

For å kunne reise inn i Norge er hovedregelen at utenlandske borgere må ha visum.

Et visum til Norge gir i utgangspunktet rett til å reise til alle Schengenlandene, og heter Schengenvisum. Følgende land er Schengenland: Belgia, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Island, Italia, Latvia, Litauen, Liechtenstein, Luxembourg, Malta, Monaco, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spania, Sveits, Sverige, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

Utl. § 10

Visum kan gis for 90 dager per halvår for turistbesøk, familiebesøk, forretningsreise, studiebesøk eller for annet formål.

Utl. § 9

Det finnes unntak fra hovedregelen om visumplikten. Utlendinger som har oppholdstillatelse utstedt av et Schengenland, og som har gyldig reisedokument, er unntatt fra visumplikten.

Schengen-borgere behøver verken pass eller visum for å reise inn i Norge. I tillegg har Norge inngått visumfrihetsavtaler med en rekke land. Du kan kontakte Utlendingsdirektoratet (UDI) for nærmere informasjon om dette.

1.2 Hvordan søke om Schengenvisum

Utl. § 9

Visum må være innvilget i ditt hjemland før innreise til Norge.

De fleste visumsøknader skal behandles ved norsk utenriksstasjon. I noen tilfeller kan søknaden bli sendt til Norge og bli behandlet av Utlendingsdirektoratet (UDI).

Ved innlevering av søknad må du betale et gebyr. Gebyrsatsene finner du på www.udi.no/gebyr, eller ved å kontakte nærmeste norske utenriksstasjon

Som hovedregel skal søknaden leveres ved personlig fremmøte. Søknaden må fylles nøye ut med personlig underskrift, og det må vedlegges fotografi av søkeren.

1.3 Vilkår for visum

For å få innvilget Schengenvisum, må følgende vilkår være oppfylt:

Utl. § 10

Utlendings- forskriften (uf.) § 3-4a

Du må kunne vise frem gyldig reisedokument, for eksempel pass eller legitimasjon som er godkjent som reisedokument. Passet eller reisedokumentet må være gyldig i minst 3 måneder ut over det tidsrommet Schengenvisumet gjelder for.

Du må ha lovlig returadgang til hjemlandet ditt, eller annet land du har tillatelse til opphold i, slik at du kan returnere dit når visumets gyldighet utløper.

Du må ha midler til å dekke reiseutgifter til og fra Norge. Du må også ha midler til selve oppholdet i Norge. Den du skal besøke kan stille garanti for at kost, losji og reise blir dekket. Denne garantierklæringen må legges ved visumsøknaden.

Garantierklæringen skal stemples av politiet. Politiet skal se nødvendig dokumentasjon på at referansepersonen har tilstrekkelige midler til å forsørge visumsøkeren i den aktuelle perioden. Referansepersonen skal sende den stemplede garantierklæringen til søkeren, slik at denne legges ved søknaden om visum. Referansepersonen skal ikke sende garantierklæringen direkte til utenriksstasjonen eller UDI.

Det må ikke foreligge bortvisnings- eller utvisningsgrunn.

Søknad om visum kan avslås dersom innvandringsregulerende hensyn tilsier det. Har myndighetene for eksempel grunn til å tro at det reelle formålet med besøket er å ta arbeid eller opphold ut over 3 måneder i Norge, kan de avslå søknaden om visum. Det er derfor svært viktig å vise sin tilknytning til hjemlandet, for eksempel gjennom arbeid, studier og familie. Om mulig bør tilknytningen til hjemlandet dokumenteres ved attester, bekreftelse fra skole eller arbeidssted og hjemreisebillett.

Dersom utenriks- og sikkerhetspolitiske hensyn tilsier det kan søknad om visum avslått.

1.4 Nødvisum

Utf. § 3-18

Dersom du er visumpliktig og melder deg for passkontrollen uten gyldig visum, kan det gis nødvisum når tvingende grunner taler for det. Det er et krav at du selv ikke kan klandres for at du mangler visum. Vilkårene for Schengenvisum må være oppfylt.

Det kan dessuten gis nødvisum uten at vilkårene for Schengenvisum er oppfylt, dersom særlige grunner taler for det.

1.5 Varighet og innhold

Utf. § 3-9

Schengenvisum kan gis for et tidsrom for inntil 90 dager og vanligvis får du Schengenvisum bare for én innreise. Ved særlige behov kan det fastsettes et bestemt eller ubestemt antall innreiser innenfor et tidsrom på 12 måneder.

Skal du ha opphold i Norge utover disse 90 dagene, må du ha gyldig oppholdstillatelse.

Har du fått innvilget visum for et kortere tidsrom enn 90 dager, kan du bare få forlenget perioden mens du er i Norge hvis det foreligger helt spesielle grunner. Søknad om å forlenge visumet, slik at visumets varighet blir på 90 dager, leveres til politiet dersom du allerede er i Norge. Hovedregelen er at visumet ikke varer lenger enn 90 dager.

Utl. § 17 Visum gir ikke adgang til å arbeide i Norge. En som ikke reiser ut av Norge eller Schengenområdet når visumet har løpt ut, risikerer å bli bortvist eller utvist. Det samme gjelder en som tar arbeid i Norge uten å ha tillatelse til det.

Utl. § 66 og § 55

1.6 Oppholdstillatelse for å besøke barn i Norge

Har søkeren barn i Norge og ønsker å besøke dem, kan man i stedet for å søke om Schengenvisum, søke om oppholdstillatelse for inntil 9 måneder. Dette er altså ikke et visum, men en type tidsbegrenset oppholdstillatelse.

Utl. § 58 Det er en forutsetning at foreldrene returnerer til hjemlandet, og at man har et sted og bo og penger å leve for mens man er i Norge. Dette kan du lese mer om i brosjyren under kapittel 3.

Utl. § 47

2.0 Opphold i Norge

Innvandringen til Norge er begrenset og regulert. Dette betyr at alle utlendinger som skal oppholde seg i Norge i mer enn 90 dager må ha oppholdstillatelse.

Oppholdstillatelse kan gis dersom det foreligger grunnlag for det.

Slikt grunnlag kan være:

- asyl
- humanitære grunner

- familieinnvandring
- arbeid
- studier

Utl § 14

Utlendinger som har fått oppholdstillatelse før innreise plikter å melde seg for politiet på oppholdsstedet straks etter innreise til Norge.

2.1 Opphold på grunnlag av beskyttelse (asyl)

Utl. § 28

Å få asyl betyr å få et fristed. Dette innebærer at personen får opphold i Norge på grunn av velbegrunnet frykt for forfølgelse i hjemlandet på grunn av etnisitet, avstamning, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning, eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Vurderingen baseres på FNs flyktningkonvensjon og norsk lov.

2.1.1 Hvordan søke om asyl

Utl. § 93

Søknad om asyl skal registreres hos politiet så fort som mulig. Pass eller annet reisedokument du er i besittelse av, skal leveres inn sammen med søknaden. Dersom behovet for beskyttelse inntreffer først etter innreise i Norge, skal søknad om asyl fremsettes uten ugrunnet opphold etter at utlendingen ble klar over omstendighetene.

Utl § 100

Politiet tar bilde og fingeravtrykk av deg. De kan også ta kopi av dokumenter du har med deg dersom de anser det som nødvendig. Du må gjøre ditt beste for å legge frem nødvendig dokumentasjon og du plikter å medvirke til innhenting av nødvendige opplysninger. Etter registrering hos politiet gis det et tilbud om innkvartering, for eksempel på et asylmottak.

Utl. § 65

Videre blir du intervjuet av Utlendingsdirektoratet (UDI) som avgjør om du skal få asyl i Norge. Dette er det

viktigste som skjer under asylprosessen. Du må fortelle veldig grundig og detaljert om hvorfor man søker asyl i Norge. Det brukes tolk under intervjuet.

Du kan be om å få en tolk du har tillit til, for eksempel etter kjønn eller en som ikke tilhører en bestemt etnisk gruppe. Det er også mulig med telefontolking hvor tolken ikke kjenner din identitet. Alle tolker og ansatte i UDI og UNE har taushetsplikt, og kan straffes med fengsel om de ikke overholder denne.

Hvis du får avslag på søknaden din, har du rett til å klage. Det vil si å be om en ny vurdering. Det er UDI som først behandler klagen din. Hvis UDI ikke omgjør vedtaket, blir klagen sendt til Utlendingsnemnda (UNE) for behandling. Dersom UNE avslår klagen, er vedtaket endelig og du må reise hjem. Hvis du og advokaten din mener avslaget ikke er riktig etter norsk lov, kan du velge å gå til en sivil domstol, men utgiftene ved dette må du betale selv.

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) bistår asylsøkere med nødvendig informasjon i søknadsfasen. NOAS kan kontaktes på telefon 22 36 56 60.

2.1.2 Vilkår for asyl

Asylsøkeren må anses som flyktning for å få asyl.

Utl. § 28

Du regnes som flyktning når du får opphold i Norge på grunn av en velbegrunnet frykt for forfølgelse i hjemlandet på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning. Du regnes også som flyktning dersom du står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet. Vurderingen baseres på

FNs flyktningkonvensjon og norsk lov.

Du må være i Norge, eller på grensen til Norge, når du søker om asyl.

Dersom du anses som flyktning, har du som hovedregel krav på å få innvilget asyl.

Utl. § 58

Det stilles ikke krav om at underhold og bolig må være sikret.

2.1.3 Grunner som kan gi adgang til å nekte asyl

Utl. § 31 og § 32

I noen tilfeller kan UDI avslå, eller nekte å realitetsbehandle, søknaden om asyl selv om du oppfyller vilkårene for flyktningstatus. Det gjelder blant annet i følgende tilfeller:

- Asylsøkeren har fått innvilget asyl eller annen form for beskyttelse i et annet land. En asylsøker må søke asyl i det første trygge landet han kommer til.
- Det er grunnlag for å utvise asylsøkeren ut fra grunnleggende nasjonale interesser.
- Asylsøkeren er domfelt for en særlig alvorlig forbrytelse og er derfor å anse som en fare for samfunnet.

2.1.4 Varighet

Utl. § 60 og § 61

Førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil tre år og minst ett år. En utlending har etter søknad rett til fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse dersom grunnlaget for førstegangs tillatelse fortsatt er til stede.

2.1.5 Virkninger av innvilget asyl

- Utl. § 60**
- Du får status som flyktning.
 - Du får lovlig opphold og som hovedregel arbeidstillatelse.
 - Asyl kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, se kapittel 4.

2.2 Opphold på humanitært grunnlag

- Utl. § 38 og § 28**
- Hvis UDI avslår en søknad om asyl, har de av eget tiltak plikt til å vurdere om det kan gis oppholdstillatelse på humanitært grunnlag.

2.2.1 Hva kreves for å få opphold på humanitært grunnlag

- Utl. § 38**
- For å få oppholdstillatelse på humanitært grunnlag kreves det at det foreligger sterke menneskelige hensyn eller at søkeren har særlig tilknytning til Norge.

Sterke menneskelige hensyn kan for eksempel være at situasjonen i hjemlandet er farlig, men at søkeren likevel ikke oppfyller vilkårene for asyl. Andre sterke menneskelige hensyn kan være at søkeren har vært offer for menneskehandel eller at det foreligger sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen som gir grunnlag for å innvilge oppholdstillatelse på humanitært grunnlag.

Tilknytning til riket kan oppstå på ulike måter. Søkeren kan ha familie, tidligere opphold eller arbeid i Norge.

- Utl § 38**
- Det kreves som hovedregel at søkeren fremlegger dokumentasjon på sin identitet før oppholdstillatelse gis. Kan ikke utlendingen dokumentere sin identitet, kan det gis oppholdstillatelse med begrensninger.

2.2.2 Særlig i tilfeller der søkeren er under 18 år gammel

Utl. § 38

Mindreårig er den som ikke har fylt 18 år. Dersom søker er enslig mindreårig og ikke vil få forsvarlig omsorg ved retur, kan det etter en helhetlig vurdering foreligge sterke menneskelige hensyn som kan gi opphold på humanitært grunnlag.

Ved andre søknader som berører barn skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barn kan gis oppholdstillatelse på humanitært grunnlag selv om situasjonen ikke har et slikt alvor at det ville blitt innvilget oppholdstillatelse til en voksen.

2.2.3 Innvandringsregulerende hensyn og myndighetenes vurdering

Utl. § 38

UDI kan også vurdere om det foreligger hensyn som taler mot at søkeren skal få tillatelse på humanitært grunnlag. Slike hensyn kalles innvandringsregulerende hensyn. UDI kan blant annet legge vekt på mulige samfunnsmessige konsekvenser av å innvilge søknad om oppholdstillatelse på humanitært grunnlag, for eksempel der dette vil føre til at mange i samme situasjon søker.

UDI vil alltid foreta en totalvurdering i hver enkelt sak. Søkeren har dermed ikke en absolutt rett til få innvilget opphold på humanitært grunnlag.

2.2.4 Varigheten av oppholdstillatelse på humanitært grunnlag

Utl. § 60

Oppholdstillatelse på humanitært grunnlag gis som hovedregel som midlertidig oppholdstillatelse for minst ett år og ikke lengre enn tre år.

Dersom det er tvil om identiteten til søkeren eller andre

Utl. § 38 særlege grunner tilsier det, kan tillatelsen gis for kortere tid enn ett år.

Utl. § 61 Oppholdstillatelsen kan fornyes dersom grunnlaget for første gangs tillatelse fortsatt er tilstede og ikke annet fremgår av tillatelsen.

2.2.5 Virkninger av oppholdstillatelse på humanitært grunnlag

Utl. § 60 Oppholdstillatelse på humanitært grunnlag gir rett til opphold i Norge. Så lenge noe annet ikke fremgår av vedtaket gir oppholdstillatelsen også rett til å ta arbeid og til å drive næringsvirksomhet i Norge. Oppholdstillatelsen kan også gi grunnlag for å søke om permanent oppholdstillatelse.

2.3 Familieinnvandring

Familieinnvandring betyr at en person kan få opphold i Norge fordi et eller flere familiemedlemmer allerede bor i landet.

Den som ønsker å flytte til Norge kalles **søker**. Den personen som bor i Norge, og som søkeren vil bo sammen med, kalles **referanseperson**.

2.3.1 Hvordan søke om opphold ved familieinnvandring

Utl. § 56
Uf. § 10-2

Som hovedregel må den som ønsker opphold i Norge søke om familieinnvandring ved den norske ambassaden eller konsulatet i hjemlandet.

2.3.2 Krav til personene som skal søke opphold på grunnlag av familieinnvandring

Som hovedregel er det de nærmeste familiemedlemmer av personen som bor i Norge som kan få oppholdstillatelse på bakgrunn av familieinnvandring.

Følgende personer regnes som nærmeste familiemedlemmer: Ektefelle, samboer, barn, adoptivbarn og foreldre. Disse kan få oppholdstillatelse på bestemte vilkår:

- Utl. § 40**
- **Ektefelle over 24 år.** Det er et krav om at ekteskapet er gyldig inngått. Dere må ha planer om å bo sammen i Norge. Ekteskapet kan ikke være inngått proforma, det vil si hovedsakelig med den hensikt å få opphold i Norge.

- Utl. § 41**
- **Samboer over 24 år.** Partene må ha bodd sammen i et fast og etablert samboerforhold i minst 2 år, eller ha barn sammen, og de må ha planer om å fortsette samlivet. Det er en forutsetning at ingen av dem er gift med en annen person.

Kravet om at begge ektefeller eller samboere må være over 24 år for å få innvilget familiegjenforening gjelder ikke hvis

- Utl. 41a**
- Ekteskapet ble inngått, eller samlivet ble etablert før referansepersonens innreise til Norge, eller
 - Partene har inngått ekteskap eller levd i et etablert samliv i Norge mens begge har hatt oppholdstillatelse eller norsk eller nordisk statsborgerskap.

24-årskravet gjelder ikke dersom det er åpenbart at ekteskapet eller samlivet er frivillig. I alle tilfeller må både referansepersonen og søkeren være over 18 år.

- Utl. § 42**
- **Barn under 18 år uten ektefelle eller samboer, når begge foreldrene har oppholdstillatelse.** Dersom kun én av foreldrene bor i Norge, kreves det at vedkommende har del i foreldreansvaret og at hensynet til barnets beste tilsier at det får

opphold her. Dersom den andre forelderens også har foreldreansvar, kreves det samtykke fra denne.

Utl. § 43

- **Foreldre til barn under 18 år, når barnet har opphold på grunnlag av asyl eller kollektiv beskyttelse.** Det er et vilkår at forelderens skal bo sammen med barnet. Søsken kan også søke om familiegjenforening dersom de er under 18 år, ikke har ektefelle eller samboer og bor sammen med foreldrene.

Utl. § 44

- **Mor eller far til norsk barn under 18 år, når forelderens og barnet skal bo sammen.** Barnet må være uten ektefelle eller samboer. Søkeren må ha foreldreansvaret for barnet og bo sammen med barnet. Det er et vilkår at søkeren ikke er gift med eller skal bo sammen med barnets andre forelder.

Utl. § 45 og utf. § 9-3

- **Mor eller far til norsk barn under 18 år, når forelderens skal ha samvær med barnet.** Barnet må ha opphold i Norge sammen med den andre av foreldrene som har foreldreansvar og barnet fast boende hos seg. Søkeren må sannsynliggjøre at samvær vil bli utøvet. Det er et vilkår at søkeren har utøvd samvær av et visst omfang det siste året i utlandet. Samværsretten må dokumenteres og være av et visst omfang. Søknaden må som oftest være fremsatt innen tre måneder etter at barnet flyttet til Norge.

I visse tilfeller kan også andre personer få opphold på grunnlag av familieinnvandring i Norge.

Noen av disse tilfellene er:

Utl. § 48 og

- Søker som skal inngå ekteskap med referansepersonen etter innreise. Det må dokumenteres at det ikke foreligger hindringer for

utf. § 9-5

å inngå ekteskap.

Utl. § 41

- Søker som *ikke* har levd i et fast og etablert samboerforhold med referansepersonen i minst to år dersom partene venter barn sammen og akter å fortsette samlivet. Begge partene må være over 18 år, med mindre de er omfattet av 24-årskravet. Ingen av partene kan være gift.

Utl. § 46

- Enslig mor eller far med barn over 18 år i Norge. Det er et vilkår at søkeren er over 60 år uten ektefelle, samboer eller noen av sine nærmeste familiemedlemmer i hjemlandet.

Utl. § 49

- Når sterke menneskelige hensyn taler for det, kan det også i andre tilfeller gis oppholdstillatelse på bakgrunn av familieinnvandring.

Utf. § 9-7

- Barn mellom 18 og 21 år uten ektefelle eller samboer når søkeren tidligere har hatt langvarig opphold i Norge med tillatelse.
- Forsørget barn over 18 år uten ektefelle eller samboer som blir igjen i hjemlandet uten foreldre eller søsken som er over 18 år eller gift. Det samme gjelder forsørget barn over 18 år uten ektefelle eller samboer når barnet av medisinske grunner er helt avhengig av personlig omsorg fra sine foreldre som bor i Norge.
- Fosterbarn som er et etablert medlem av familien. Fosterbarnet må være under 18 år. Det må dokumenteres at foreldreansvaret er overdratt på lovlig måte. Norsk barnevernsmyndighet må godkjenne fosterhjemmet.
- Helsøsken under 18 år uten foreldre eller annen omsorgsperson i hjemlandet eller oppholdslandet.

Det er et vilkår at helsøsken i Norge er egnet som omsorgsperson.

2.3.3 Krav til oppholdstillatelsen til referanseperson i Norge

Utl. § 40

Følgende personer kan ha krav på å få sin nærmeste familie til Norge:

- Norsk eller nordisk statsborger som er bosatt eller skal bosette seg i Norge.
- Utlending med permanent oppholdstillatelse i Norge.
- Utlending som har eller får lovlig opphold i Norge med oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, for eksempel arbeidstillatelse eller asyl.

Det gjelder også et krav om at referansepersonen kan garantere underhold og bolig. Se punkt 3.

2.3.4 Krav om fire års arbeid eller utdanning i Norge

Utl. § 40a

Dersom referansepersonen har stiftet familie etter at hun eller han kom til Norge kan det hende at referansepersonen må ha studert eller arbeidet i fire år før familiemedlemmer kan gis innvandringstillatelse til Norge. Om det stilles krav om fire års utdanning eller arbeid er avhengig av to forhold: Det ene er hva slags oppholdstillatelse referansepersonen har, og det andre er når familien til referansepersonen ble stiftet. Kravet om fire års arbeid eller utdanning gjelder dersom referansepersonen har oppholdstillatelse

- på grunn av beskyttelse (asyl),
- som overføringsflyktning,

- på grunn av kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon,
- på grunn av sterke menneskelige hensyn eller sterk tilknytning til Norge,
- som familieinnvandrere (det vil si at hun eller han har oppholdstillatelse på bakgrunn av familieinnvandring med en annen person i Norge), eller
- som har permanent oppholdstillatelse på bakgrunn av de overnevnte grunnlagene.

Utf. § 9-1 For at fireårskravet skal være oppfylt må arbeidet eller utdanningen sammenlagt utgjøre en heltidsaktivitet.

Som arbeid eller utdanning regnes blant annet alt fra grunnskole til høyere utdanning, inntektsgivende arbeid, diverse kvalifiseringstiltak, introduksjonsprogram og i visse tilfeller omsorg for barn. Perioder hvor referansepersonen mottar sykepenger, uførepensjon eller alderspensjon etter folketrygdloven regnes som arbeid.

Utl. § 40a Til tross for at referansepersonen har et av de oppholdsgrunnlagene som nevnt ovenfor, gjelder kravet om fire års utdanning eller arbeid ikke dersom:

- ekteskapet var inngått før referansepersonen kom til Norge, eller
- partene unnfanget barn før referansepersonen kom til Norge, eller
- partene var gift eller hadde unnfanget barn da begge hadde oppholdstillatelse i Norge.

Det gjøres også unntak fra fireårskravet når referansepersonen har fylt 67 år.

2.3.5 Krav til underhold og bolig

Personer som søker om familieinnvandring må som hovedregel være sikret underhold og bolig. For de

"nærmeste familiemedlemmer" (se vilkår for familieinnvandring) stilles det ikke krav om at personer som søker om familieinnvandring må være sikret bolig, og det kan på visse vilkår gjøres unntak fra kravet om underhold.

Se mer om kravet til underhold og bolig i kapittel 3.

2.3.6 Konsekvenser av oppholdstillatelse ved familieinnvandring

Utl. § 60 Første gangs oppholdstillatelse gis for inntil tre år og kan fornyes hvis vilkårene fortsatt er oppfylt.

Tillatelsen kan som hovedregel danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Dette kan du i tilfelle søke om etter 3 år. Se mer om permanent oppholdstillatelse i kapittel 4.

2.3.7 Opphold på selvstendig grunnlag grunnet referansepersonens død

Utl. § 53 Dersom du har kommet til Norge på grunnlag av ekteskap eller et samboerforhold, er oppholdstillatelsen avhengig av at dette består. Har samlivet opphørt på grunn av referansepersonens død, har du vanligvis rett til fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag.

2.3.9 Opphold på selvstendig grunnlag ved samlivsbrudd og skilsmisse

Utl. § 53 Ved fornyelse av oppholdstillatelse på grunnlag av ekteskap eller samboerforhold, er det i utgangspunktet et vilkår at ekteskapet eller samboerforholdet består og at partene fortsatt bor sammen. Det er to unntak fra denne regelen. Disse følger nedenfor.

1. Oppholdstillatelse grunnet urimelige vanskeligheter i hjemlandet

Ved samlivsbrudd kan kvinnen likevel få oppholdstillatelse dersom hun som følge av samlivsbrudd vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet på grunn av sosiale og kulturelle forhold.

Hjemlandets lovgivning og praktiseringen av denne, samt kvinnens bakgrunn og tilhørighet vil være sentrale momenter i vurderingen av om samlivsbruddet vil forårsake problemer. Dette er et strengt krav. Det er ikke tilstrekkelig at kvinnen vil møte vanskeligheter i hjemlandet. Vanskelighetene må fremstå som så tyngende at det vil være urimelig å kreve at kvinnen returnerer til hjemlandet.

2. Oppholdstillatelse for kvinner ved samlivsbrudd grunnet mishandling

Utl. § 53

Dersom kvinnen og/eller eventuelle barn har blitt mishandlet i samlivet skal kvinnen og eventuelle barn få oppholdstillatelse.

Det stilles krav til omfang og karakter av mishandlingen. Ved vurderingen blir flere forhold tatt i betraktning. Blant annet vurderes de enkelte handlingers alvorlighet, omstendighetene rundt handlingene og i hvilken grad handlingene gjentas over tid. Mishandlingen kan være fysisk, for eksempel bruk av slag med eller uten hjelp av gjenstander, eller psykisk, som for eksempel trusler om bruk av vold eller skilsmisse og retur til hjemlandet.

Kvinnens forklaring skal være sentral i vurderingen av hvorvidt mishandling har skjedd. Oppstår det tvil om hennes forklaring, er det en fordel å ha en form for dokumentasjon på mishandlingen. Dette kan for

eksempel være dokumentasjon på at kvinnen har blitt behandlet av lege eller psykolog. Kvinnen må regne med å bli innkalt til intervju hos politiet for å fortelle om sine opplevelser under samlivet. Hun velger selv om hun i tillegg vil anmelde ektefelle eller samboer, men dette er ikke et krav for å få innvilget oppholdstillatelse.

2.4 Arbeidsinnvandring

Utl. § 55 Utenlandske statsborgere må ha oppholdstillatelse som gir rett til å arbeide eller drive egen virksomhet i Norge.

2.4.1 Hvordan søke om arbeidstillatelse

Utl. § 56 Førstegangsbearbeidstillatelse må som hovedregel være gitt før innreise til Norge. Søknaden fremmes gjennom norsk utenriksstasjon i det land søkeren er borger av, eller gjennom norsk utenriksstasjon i det land der søkeren har hatt arbeids- eller oppholdstillatelse de siste 6 månedene.

2.4.2 Vilkår for oppholdstillatelse for arbeidstakere

- Utl. § 23**
- Søker må ha fylt 18 år.
 - Søker må ha et konkret arbeidstilbud. Det må som hovedregel dreie seg om heltidsarbeid for én arbeidsgiver.
 - Lønns- og arbeidsvilkår må ikke være dårligere enn gjeldende tariffavtale og regulativ for bransjen eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke.
 - Det er et vilkår at søker omfattes av en årlig fastsatt kvote som bestemmes av departementet. Eller at

stillingen ikke kan besettes av tilgjengelig arbeidskraft i Norge eller EØS-området.

- Utl. § 58**
- Søker må være sikret underhold og bolig, se kapittel 3. Kravet om underhold anses sikret dersom ovennevnte vilkår om norske lønns- og arbeidsvilkår og heltidsarbeid er oppfylt.

2.4.3 Varighet

Utl. § 60 Utgangspunktet er at oppholdstillatelse for arbeidstakere gis som midlertidig oppholdstillatelse for minst ett år, og inntil tre år.

Utl. § 62 En utlending som har oppholdt seg i Norge med midlertidig oppholdstillatelse for arbeidstakere, som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, kan ha rett til permanent oppholdstillatelse dersom vilkårene for dette er oppfylt. Hvilke vilkår som må være oppfylt for å ha rett til permanent oppholdstillatelse kan du lese mer om i kapittel 4.

Utl. § 23 og uf. § 6-3 Det kan også gis kortvarig arbeidstillatelse, for eksempel til sesongarbeidere eller lignende. Slik tillatelse gis for inntil seks måneder og vil ikke danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

2.4.4 Arbeidsledighet og arbeidssøkerperiode

2.4.4 Arbeidsledighet – arbeidssøkerperiode

Dersom man har oppholdstillatelse som faglært arbeidstaker og mister jobben kan man oppholde seg i Norge i inntil seks måneder for å søke nytt arbeid, så lenge den opprinnelige arbeidstillatelsen ikke utløper. Det er et vilkår at man gir melding til politiet om at man har mistet jobben innen 7 dager. Det er også et vilkår at man gir melding til politiet innen 7 dager dersom man får seg en ny jobb.

Oppholdstillatelsen som arbeidstaker kan tilbakekalles dersom man har mistet jobben uten å gi melding til politiet.

2.5 Oppholdstillatelse på grunnlag av studier

Utl. § 26

Utenlandske statsborgere som skal studere i Norge trenger oppholdstillatelse. Denne tillatelsen må som hovedregel være gitt før innreise. I utgangspunktet gis det kun tillatelse til studier på høyere nivå, det vil si studier på høyskole eller universitet. Det gis i utgangspunktet ikke oppholdstillatelse til studier ved videregående skole, med mindre studiet er del av et utvekslingsprogram.

2.5.1 Vilkår for oppholdstillatelse på grunnlag av studier

Utf. § 6-19

- Du må ha fått heltids studieplass ved godkjent utdanningsinstitusjon.
- Bolig og underhold må være sikret, se kapittel 3.
- Du må fremlegge en plan for studiet.
- Du må returnere til hjemlandet etter endt utdanning.

Når det gjelder kravet om retur til hjemlandet, foretas det en helhetsvurdering med utgangspunkt i søkerens individuelle situasjon. Er det en begrunnet og påregnelig mulighet for at søkeren ikke vil returnere til hjemlandet etter fullførte studier, taler dette for å avslå søknaden på dette grunnlaget.

2.5.2 Varighet av oppholdstillatelse på grunnlag av studier

Utf. § 6-19

Oppholdstillatelse til studenter kan gis for inntil tre år dersom dette er i samsvar med fremlagt studieplan og underhold er sikret for hele perioden.

2.5.3 Virkninger av oppholdstillatelse på grunnlag av studier

**Utl. § 26 og
uf. § 6-19**

Studenter som får oppholdstillatelse som nevnt ovenfor, får samtidig tillatelse til deltidsarbeid i inntil 20 timer per uke og heltidsarbeid i de ordinære feriene.

Familiemedlemmer til studenter kan på visse vilkår få oppholdstillatelse. Det er en forutsetning at familiemedlemmet returnerer til hjemlandet når studenten er ferdig med sin utdanning.

Oppholdstillatelse på grunnlag av studier danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

3.0 Krav om underhold og bolig

For opphold i Norge stilles det som hovedregel krav om at søkeren er sikret underhold (økonomisk forsørgelse) og bolig. Det gjelder ikke krav til bolig for personer som søker asyl, eller har adgang til opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn, eller har særlig tilknytning til riket.

3.1 Underhold

3.1.1 Hovedregelen om underhold

Utl. § 58

Underholdskravet innebærer at du må ha nok penger til å dekke dine utgifter under oppholdet i Norge. Underholdet må være sikret for hele oppholdsperioden.

Som underhold kan regnes:

- Egen arbeidsinntekt. Dette kan være lønnet heltidsarbeid eller et konkret arbeidstilbud. Ved deltidsarbeid eller drift av egen virksomhet vil det fortas en konkret vurdering av om underholdskravet er oppfylt.

Utf. § 10-7

- Egen formue.
- Pensjon eller andre faste ytelser av en viss størrelse og varighet.
- Studielån eller stipend av en viss størrelse og varighet.
- En kombinasjon av punktene over.

Sosialstønad regnes ikke som underhold.

Utlendingsdirektoratet (UDI) gir nærmere retningslinjer for hva som anses som tilstrekkelig underhold. Det foretas en konkret vurdering for hvert enkelt tilfelle.

I noen tilfeller godtas det at en annen person garanterer for tilstrekkelig underhold av søkeren.

Der underhold er sikret ved egen formue eller garanti fra en annen person, kan det kreves at et beløp overføres til norsk bank og sperres for en bestemt tid.

3.1.2 Spesielle krav til underhold i saker som gjelder familieinnvandring

I saker som gjelder familieinnvandring kreves det at referansepersonen har en viss inntekt. Det er referansepersonen som må sannsynliggjøre at disse kravene er oppfylt. Det er både et krav knyttet til fremtidig inntekt og et krav knyttet til tidligere inntekt.

Inntektskravene endres jevnlig. Gå inn på www.udi.no for å finn ut hvilket krav som gjelder akkurat nå.

Krav om fremtidig inntekt:

- Referansepersonen må sannsynliggjøre en fremtidig inntekt på lønnstrinn 24 (per 7.april 2017 var dette 306 700 kroner) i statens lønnsregulativ.

Utf. § 10-8

- Disse midlene må komme fra arbeidsinntekt, sykepenger, svangerskapspenger, foreldrepenger, uførepensjon, alderspensjon etter folketrygdløven, pensjon eller andre faste periodiske ytelser, stønad etter introduksjonsloven, utdanningslån eller utdanningsstipend. Man kan også oppfylle dette kravet ved å ha en kombinasjon av disse inntektskildene.
- Ytelser etter sosialtjenesteløven teller ikke som inntekt.

Vilkåret om fremtidig inntekt gjelder ikke dersom:

- Man søker om opphold på grunnlag av familieinnvandring med en ektefelle, samboer eller barn som er flyktning eller er under kollektiv beskyttelse i Norge. Det er likevel et vilkår at en slik søknad fremmes raskt etter at referansepersonen har fått oppholstillatelse. (Per juni 2017 er denne fristen innen ett år)
- Søkeren er barn av referanseperson som har vært offer for menneskehandel, vitne i sak om menneskehandel eller har opphold på humanitært grunnlag. Det er likevel et vilkår at en slik søknad fremmes raskt etter at referansepersonen har fått oppholstillatelse. (Per juni 2017 er denne fristen innen ett år)
- Referansepersonen er barn under 18 år
- Søkeren er barn under 15 år uten omsorgspersoner i hjemlandet.

Krav om tidligere inntekt:

Utf. § 10-9

Referansepersonen må i tillegg til å dokumentere en fremtidig inntekt, også dokumentere en inntekt som svarer til lønnstrinn 24 i statens lønnsregulativ ved siste ligningsoppgjør. Referansepersonen kan heller ikke ha mottatt sosialstønad det siste året.

Det kan i noen tilfeller gjøres unntak for kravet om tidligere inntekt, se utlendingsforskriften § 10-9 tredje avsnitt.

3.2 Bolig

**Utl. § 58 og
utf. § 10-12**

Søker må være sikret bolig for den tid søknaden gjelder.

Bolig kan være hus, leilighet, hybel eller lignende. Boligen må tilfredsstillende offentlige krav.

Dersom søker leier bolig, må man legge frem skriftlig leiekontrakt. Denne leiekontrakten må være godkjent av den som disponerer over boligen.

**Utl. §§ 46-49
og
utf. § 10-12**

3.2.1 Krav til bolig i saker som gjelder familieinnvandring

Personer som søker opphold på grunnlag av familieinnvandring må i visse tilfeller være sikret bolig. Dette gjelder når det søkes om

- oppholdstillatelse for enslig mor eller far med barn over 18 år i Norge,
- kortidsopphold for å besøke barn i Norge,
- oppholdstillatelse for å inngå ekteskap,
- eller familieinnvandring grunnet sterke menneskelige hensyn.

4.0 Permanent oppholdstillatelse

4.1 Generelt om permanent oppholdstillatelse

Utl. § 62

En oppholdstillatelse gis som hovedregel for ett år om gangen, og må derfor fornyes hvert år. Etter 3 år med en oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, kan man søke om permanent oppholdstillatelse. En permanent oppholdstillatelse gir

rett til opphold i landet uten tidsbegrensning, og er et selvstendig oppholdsgrunnlag.

For å få permanent oppholdstillatelse må du søke om det. Søknad kan rettes til Utlendingsdirektoratet (UDI) gjennom politiet. For å ha lovlig opphold mens søknaden behandles må du søke innen en måned før din nåværende oppholdstillatelse utløper.

4.2 Vilkår for permanent oppholdstillatelse

Utl. § 62

- Søker må i de siste 3 årene ha hatt en oppholdstillatelse som kan gi grunnlag for permanent oppholdstillatelse.
- Det finnes en rekke tillatelser som i utgangspunktet ikke danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, som for eksempel oppholdstillatelser til studenter og au pairer. Kollektiv beskyttelse danner heller ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.
- Søker må ha hatt sammenhengende opphold i landet de siste 3 årene. Dette betyr at søker ikke kan ha oppholdt seg i utlandet i mer enn 7 måneder til sammen i løpet av de siste 3 årene.
- Søker må ha gjennomført pliktig norskopplæring i henhold til introduksjonsloven, og ved avsluttende prøve i norsk behersker et minimum av norsk muntlig.
- Søkeren må ha gjennomført pliktig opplæring i samfunnskunnskap i henhold til introduksjonsloven og ha bestått avsluttende prøve på et språk han eller hun forstår.
- Det må ikke foreligge forhold som kan gi grunn for utvisning av søkeren.
- Søkeren må ha vært selvforsørget de siste tolv månedene.

For å få permanent oppholdstillatelse må grunnlaget for oppholdstillatelse fremdeles være oppfylt. Dersom du har opphold på grunnlag av familieinnvandring, og blir separert før det har gått tre år, må du søke om en annen type oppholdstillatelse som gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Se kapittel 2 for andre mulige oppholdsgrunnlag etter skilsmisse.

En søker som har hatt opphold på grunnlag av familieinnvandring med sin ektefelle i 3 år, og har bodd sammen med ektefellen hele denne tiden, kan etter søknad få permanent oppholdstillatelse.

Når søkeren har fått innvilget permanent oppholdstillatelse har det ingen konsekvenser for dennes videre opphold i Norge at han eller hun separerer seg fra sin ektefelle.

4.3 Permanent oppholdstillatelse når hovedvilkårene ikke er oppfylt

Utf. § 11-4

Har søker i minst 1 år hatt oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, kan permanent opphold gis dersom søker har hatt langvarig opphold i Norge tidligere, eller det foreligger sterke rimelighetsgrunner. Kravet om sterke rimelighetsgrunner praktiseres strengt, og det skal mye til for at permanent oppholdstillatelse vil bli innvilget.

Utf. § 11-1

Barn kan få permanent oppholdstillatelse uten forutgående botid når det er født i Norge av foreldre som oppholder seg her. Søknad om tillatelse må fremsettes senest 1 år etter fødselen. Det er et vilkår at foreldrene på dette tidspunkt har søkt om og selv oppfyller vilkårene for permanent oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap.

Utf. 11-1 (1) Dersom søker har fått opphold ved kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon, må i tillegg adgangen til å gi kollektiv beskyttelse ikke være bortfalt.

4.4 Søker som er siktet for straffbare forhold

Utl. 62 Dersom søker er mistenkt eller blir siktet for et straffbart forhold som kvalifiserer for utvisning, vil søknaden først bli vurdert når skyldspørsmålet er endelig avgjort eller saken er henlagt.

Uf § 11-5 Dersom du blir dømt for straffbare forhold som kan medføre utvisning, og du likevel ikke blir utvist, kreves det mer enn 3 års sammenhengende opphold i Norge før permanent oppholdstillatelse kan gis. Du finner en oversikt over beregning av tilleggstid i utlendingsforskriften § 11-5.

4.5 Virkninger av permanent oppholdstillatelse

- Utl. § 62**
- Tillatelsen gir rett til opphold i Norge og til å ta arbeid uten tidsbegrensning.
 - Tillatelsen gir adgang til å drive ervervsvirksomhet i Norge, som for eksempel å starte egen butikk eller eget firma.
 - Tillatelsen gir et utvidet vern mot utvisning.

4.6 Bortfall av permanent oppholdstillatelse

Utl. § 62 og uf. § 11-8 Permanent oppholdstillatelse faller bort når en utlending har vært bosatt eller har oppholdt seg utenfor Norge i mer enn 2 år sammenhengende. Dette gjelder selv om utenlandsoppholdet avbrytes av kortere opphold i Norge.

En utlending kan i visse tilfeller etter søknad få adgang til å være borte fra landet for lenger periode, uten at tillatelsen faller bort, dersom det er klart at hun eller han

igjen skal bosette seg i riket, og

- skal avtjene verneplikt eller annen tilsvarende tjeneste i sitt hjemland,
- skal oppholde seg i utlandet i forbindelse med arbeid eller utdanning utover vanlig videregående skole, eller
- skal oppholde seg i utlandet sammen med ektefelle, samboer, mor eller far som oppholder seg i utlandet i forbindelse med arbeid eller utdanning.

Utl. § 71

Permanent oppholdstillatelse faller bort når vedtak om utvisning er endelig.

5.0 Opphold for EU/EØS-borgere

EU/EØS-borgere kan få oppholdstillatelser etter reglene beskrevet i denne brosjyren, men også etter egne regler. Disse reglene kan du lese mer om på www.udi.no.

6.0 Personer som utnyttes i prostitusjon eller tvangsarbeid (ofre for menneskehandel)

**Straffeloven
§ 315, 257,
utl. § 108**

Det er tillatt å selge seksuelle tjenester i Norge, men det er forbudt å kjøpe slike tjenester. Det er ikke lov å fremme andres prostitusjon. Dette er hallikvirksomhet og rammes av straffeloven.

Det er heller ikke lov å tvinge noen til å arbeide. For eksempel ved bruk av vold eller trusler.

I noen tilfeller befinner personer seg i en situasjon hvor de utnyttes som følge av at de er lurt eller tvunget for eksempel til å selge seksuelle tjenester eller til å utføre arbeid. Hvis myndighetene vurderer dette til å være en situasjon som faller inn under definisjonen av

menneskehandel, så kan det etter søknad kvalifisere for asyl eller oppholdstillatelse på humanitært grunnlag.

Personer som utnyttets, og som ikke har lovlig opphold, kan få bistand fra norske myndigheter. Det kan også være mulig å få oppfølging og trygt oppholdssted for personer som trenger beskyttelse. Du kan kontakte Rosa-prosjektet på telefon 22 33 11 60, 24 timer i døgnet, eller lese mer på <http://www.rosa-help.no/>.

7. Statsborgerskap

Statsborgerloven § 4

Som norsk statsborger har du flere rettigheter i Norge enn hva som er tilfellet når du har oppholdstillatelse. Hovedregelen etter norsk rett er at du får statsborgerskap etter dine foreldre, og ikke på bakgrunn av hvor du bor eller er født.

Statsborgerloven § 10

Etter norsk rett kan du som hovedregel bare ha ett statsborgerskap.

Dette innebærer at du må løses fra ditt opprinnelige statsborgerskap for å få norsk statsborgerskap. Det kan gjøres unntak fra dette, dersom løsning fra statsborgerskap anses rettslig eller praktisk umulig eller av andre grunner anses urimelig.

7.1 Betydningen av norsk statsborgerskap

- En norsk statsborger får etter søknad norsk pass som et bevis på at man er norsk statsborger og får ubetinget rett til opphold i Norge.
- Norge har inngått visumfrihetsavtaler med en rekke land. Dette innebærer at en norsk statsborger kan reise til disse landene uten visum.
- En norsk statsborger har stemmerett ved stortingsvalg.
- Noen stillinger i politiet og rettsvesenet er

forbeholdt norske statsborgere. Dette gjelder også enkelte stillinger i utenrikstjenesten og embetsstillinger generelt.

- En norsk statsborger har krav på beskyttelse fra norske myndigheter.
- En norsk statsborger kan ikke utvises fra Norge. Dette er imidlertid ikke til hinder for at et statsborgerskap tilbakekalles.
- En norsk statsborger kan ikke utleveres til annet land. Et praktisk viktig unntak gjelder nordiske land.

7.2 Erverv av norsk statsborgerskap

Du kan få innvilget norsk statsborgerskap på flere måter.

7.2.1 Statsborgerskap på bakgrunn av fødsel

Statsborger- loven § 4

Dersom barnets mor eller far er norsk statsborger, får barnet norsk statsborgerskap ved fødselen.

7.2.2 Statsborgerskap på bakgrunn av adopsjon

Statsborger- loven § 5

Barn som adopteres av en norsk statsborger får norsk statsborgerskap. Et krav er at barnet er under 18 år på adopsjonstidspunktet og adopsjonsbevilgningen må være gitt av norsk myndighet i medhold av adopsjonsloven. Det samme gjelder for utenlandsk adopsjon som er godkjent av norske myndigheter.

7.2.3 Statsborgerskap på bakgrunn av søknad

Statsborger- loven § 7

Alle som har oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, kan søke om norsk statsborgerskap til Utlendingsdirektoratet (UDI).

Enhver har rett til norsk statsborgerskap etter søknad dersom søkeren på vedtakstidspunktet:

**Statsborger-
loven §§ 7,
8, 9 og 10.**

- Har dokumentert eller klarlagt sin identitet,
- Har fylt 12 år,
- Er og vil forbli bosatt i Norge,
- Oppfyller vilkårene for permanent oppholdstillatelse. Se kapittel 4.
- Har til sammen syv års opphold i Norge i løpet av de siste ti årene. Oppholdstillatelsene må være av minst ett års varighet hver.
- Oppfyller krav om gjennomført og bestått norskopplæring, og samfunnskunnskap
- Ikke er tidligere straffet eller har utholdt karenstid, og
- Er løst fra annet statsborgerskap.

**Statsborger-
loven § 11
og § 12**

For personer som kom til Norge før de fylte 18 år og for personer som er gift med og lever sammen med en norsk statsborger er kravet om botid kortere.

Søkeren har ikke rett til norsk statsborgerskap dersom hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn taler imot.

7.3 Tap av norsk statsborgerskap

**Statsborger-
loven §§ 23,
24 og 25**

Du mister ditt norske statsborgerskap dersom du får statsborgerskap i et annet land etter søknad eller eget samtykke. Det samme gjelder barn under 18 år når foreldrene erverver et annet statsborgerskap. Dette gjelder ikke dersom en av barnets foreldre er norsk statsborger eller barnet er gift.

Selv om du er norsk statsborger ved fødselen, taper du ditt statsborgerskap dersom du, før du fyller 22 år, ikke har vært bosatt i Norge i til sammen 2 år. Du kan etter søknad likevel få rett til å beholde det norske statsborgerskapet dersom du har tilstrekkelig tilknytning

til Norge. Søknad må fremmes innen du fyller 22 år.

Du kan søke om å bli løst fra ditt norske statsborgerskap. Du må da kunne bevise at du er statsborger i et annet land.

8.0 Bortvisning og utvisning

8.1 Bortvisning

Utlendings- loven (utl.) § 17

Bortvisning innebærer at utlendingen blir nektet innreise eller må forlate Norge.

En utlending kan bortvises når:

- Utlendingen ikke viser gyldig pass eller annet godkjent reisedokument når dette er nødvendig.
- Utlendingen ikke viser visum når dette er nødvendig.
- Utlendingen mangler nødvendig tillatelse etter loven.
- Utlendingen er registrert i Schengen Informasjonssystem (SIS) med sikte på å nekte innreise.
- Utlendingen ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet.
- Utlendingen ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelig midler til opphold i Norge eller i annet Schengenland og til hjemreise.
- Utlendingen skylder det offentlige penger for tidligere uttransportering.
- Utlendingen er straffet i utlandet for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i fem år eller mer.
- Utlendingen er straffet her i riket for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn 3 måneder.
- Når en myndighet i et Schengenland har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning

av utlendingen fordi det er særlig grunn til å anta at vedkommende har begått alvorlige straffbare handlinger, eller fordi det foreligger reelle holdepunkter for at vedkommende planlegger å begå slike handlinger på territoriet til et Schengenland.

- Når kompetent helsepersonell finner at utlendingen åpenbart lider av en alvorlig sinnslidelse.
- Når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengenlands indre sikkerhet, folkehelse, offentlig orden eller internasjonale forbindelser.

Utl. § 18 Politiet fatter vedtak om bortvisning ved innreise eller innen sju dager etter innreise.

8.1.2 Virkningen av bortvisning

Vedtaket om bortvisning medfører ikke noe forbud mot fremtidig innreise.

8.2 Utvisning

Utvisning er den strengeste sanksjonsmuligheten utlendingsforvaltningen har mot utlendinger. Det viktigste formålet er å verne samfunnet mot kriminelle handlinger.

Utl. § 72 Det er Utlendingsdirektoratet (UDI) som fatter vedtak i utvisningssaker.

Utl. §§ 66, 67 og 68. Norske myndigheter kan utvise en utlending dersom ett av følgende vilkår er oppfylt:

- Utlendingen har begått en straffbar handling i Norge, som kan føre til fengselsstraff. Utlendingen har begått en straffbar handling i utlandet for mindre enn 5 år siden som kan føre til fengselsstraff i Norge.

Det skal mer til for å utvise en utlending som har fått

oppholdstillatelse enn en som ikke har fått oppholdstillatelse. Dersom utlendingen ikke har fått oppholdstillatelse enda kan utlendingen også utvises dersom:

- Utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i utlendingsloven,
- Utlendingen unndrar seg gjennomføring av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate Norge, eller
- Utlendingen vurderes som en risiko for grunnleggende nasjonale interesser.

Ulovlig opphold og ulovlig arbeid er eksempler på overtredelser av utlendingsloven. Det er også en overtredelse av utlendingsloven dersom du gir utlendingsmyndighetene uriktige opplysninger.

Utl. § 69

Personer som er født i Norge, og siden uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke utvises. Det samme gjelder også personer som har fått norsk statsborgerskap.

Utl. § 70

En utlending kan ikke utvises dersom utvisningen vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene. I myndighetenes vurdering av om utvisningen vil være uforholdsmessig, skal det vurderes hvor alvorlig lovbruddet er og hvor sterk tilknytning utlendingen har til Norge. I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barne- konvensjonen artikkel 3

En utlending kan utvises selv om vedkommende ikke oppholder seg i Norge.

8.2.1 Virkningen av utvisning

Utvisning innebærer en plikt til å forlate landet og vedkommendes oppholdstillatelse faller bort. Utvisning

Utl. § 71 innebærer også en hindring for senere innreise til Norge. Dette innreiseforbudet vil alltid gjelde for minimum ett år. Som hovedregel vil et utvisningsvedtak fra norske myndigheter også innebære innreiseforbud i hele Schengenområdet. Schengenområdet omfatter de fleste landene i Europa.

9. Saksbehandlingsregler

Utl. § 75 Politiet, Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE) treffer avgjørelser og vedtak i utlendingssaker.

**Forvaltnings-
-loven (fvl)
§ 11** Disse myndighetene har opplysnings- og veiledningsplikt overfor personer som henvender seg til dem.

**Forvaltnings-
-loven § 18** Den som er part i en sak har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, dersom ikke annet fremgår av norske rettsregler.

**Forvaltnings-
-loven
§ 17** Myndighetene plikter å sørge for at en sak er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes i saken. Som søker har du plikt til å bidra til sakens opplysning så godt du kan.

9.1 Rett til å uttale seg

Utl. § 81 Du har rett til å uttale deg i en sak som angår deg før det treffes vedtak, med mindre du ikke ved søknad eller på annen måte har uttalt deg tidligere. Dette gjelder også barn. Myndighetene plikter i disse tilfeller å sende ut forhåndsvarsel før vedtak treffes. Varselet skal inneholde opplysninger om at du gis anledning til å uttale deg innen en nærmere fastsatt frist.

**Fvl. §§ 16 og
17**

Fremkommer det nye opplysninger i saken, som du har rett til å gjøre deg kjent med, skal du få vite om disse og

gi en uttalelse. Dette gjelder ikke spesielle hensyn taler mot, for eksempel at det fremstår som unødvendig eller det haster veldig å behandle saken.

9.2 Klageadgang

Utl. § 76

Vedtak truffet av politiet eller norsk utenriksstasjon kan påklages til UDI. Vedtak truffet av UDI kan påklages til UNE.

Fvl. §§ 24 og 27

Et vedtak skal som hovedregel begrunnes. For øvrig skal vedtaket inneholde opplysninger om klageadgang, klagefrist, klageinstans, den nærmere fremgangsmåten ved klage og retten til innsyn i sakens dokumenter.

10 Rettshjelp

Dersom du har behov for advokathjelp og ikke har økonomisk mulighet til å betale, kan du i noen saker få dekket utgiftene helt eller delvis gjennom ordningen med fri rettshjelp.

I visse saker hvor det offentlige finner at det er særlig viktig å få advokathjelp, blir fri rettshjelp gitt uten hensyn til inntekt og formue. Du kan kontakte en advokat for å få vite mer om dette.

11. Hvor kan du få hjelp?

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) er en rettshjelpsorganisasjon som gir gratis veiledning og bistand til alle som identifiserer seg som kvinner.
Skippergata 23, 0154 Oslo
Tlf: 22 84 29 50 www.jurk.no

Juss-Buss er en rettshjelpsorganisasjon som gir gratis veiledning og bistand.
Tlf: 22 84 29 00

Krisesentre gir hjelp til kvinner og menn som er utsatt for mishandling, i hele Norge. Lister over krisesentre i Norge. <http://www.krisesenter.com/her-finnes-hjelp> og <http://www.krisesenter.com/>

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF) gir praktisk hjelp og veiledning.
Tlf: 22 03 48 30, www.seif.no

ROSA gir praktisk hjelp og informasjon om bistand og beskyttelse til ofre for menneskehandel.
Tlf: 22 33 11 60, www.rosa-help.no

MiRA Ressurscenter arbeider med spørsmål knyttet til likestilling for innvandrere- og flyktningkvinner i Norge.
Tlf: 22 11 69 20, www.mirasenteret.no

Likestillings- og diskrimineringsombudet
Tlf: 23 15 73 00, www.ldo.no

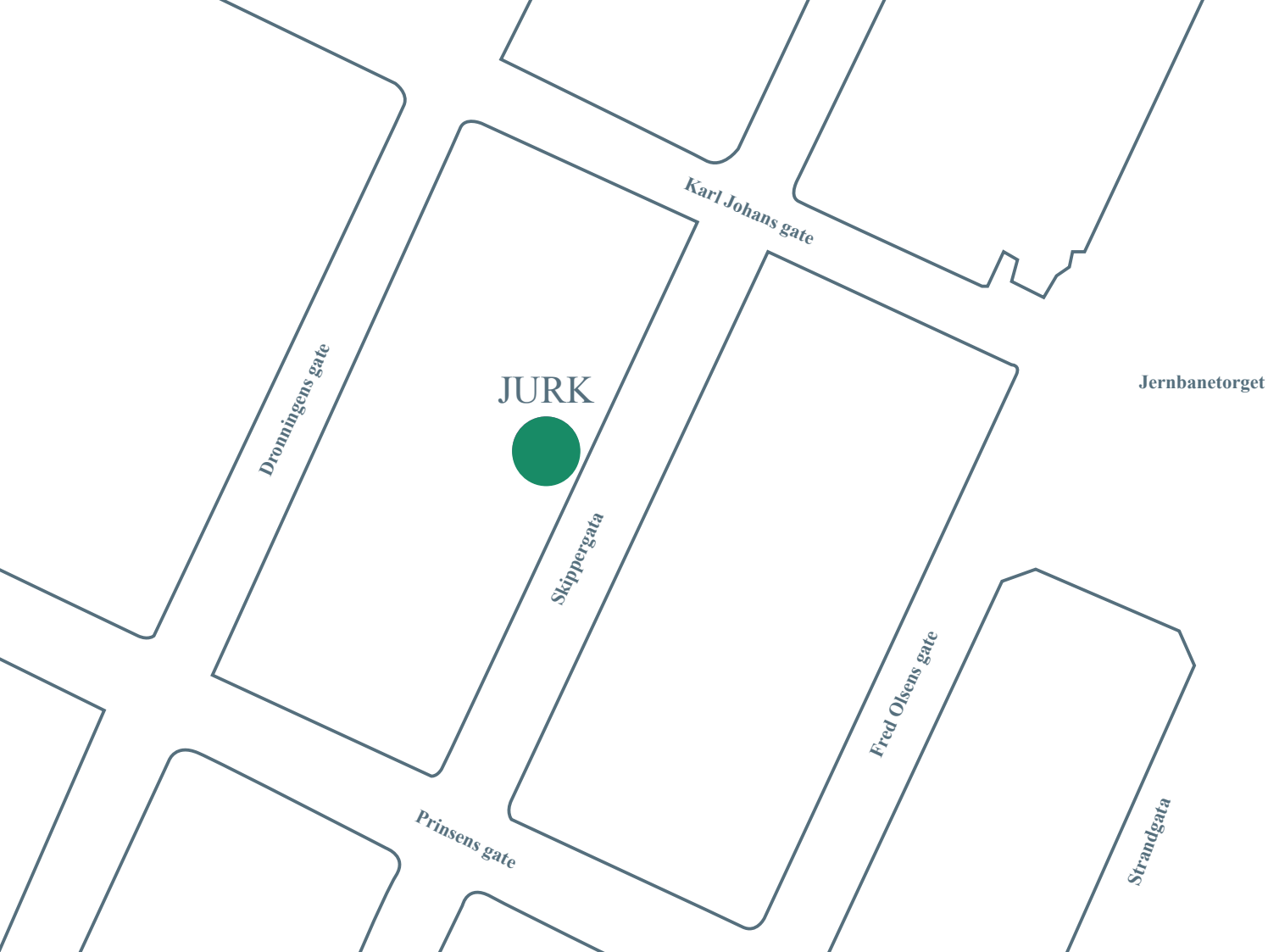
Organisasjonen mot offentlig diskriminering (OMOD)
Tlf: 22 20 87 37, omod.no

Utlendingsdirektoratet (UDI) har veiledningsplikt, og skal svare på spørsmål om utlendingsrett.
Tlf: 23 35 15 00, www.udi.no

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)
Tlf: 22 36 56 60, www.noas.org

Rosenhoff voksenopplæring
Tlf: 22 38 77 00, <https://rosenhof.oslovo.no/>

Kontoret for fri rettshjelp gir veiledning og konkret juridisk hjelp uten kostnad.
Tlf: 22 48 79 00

KONTAKT OSS

**Telefon:
22 84 29 50**

**Adresse:
Juridisk rådgivning for kvinner
Skippergata 23
0154 Oslo**

www.jurk.no

